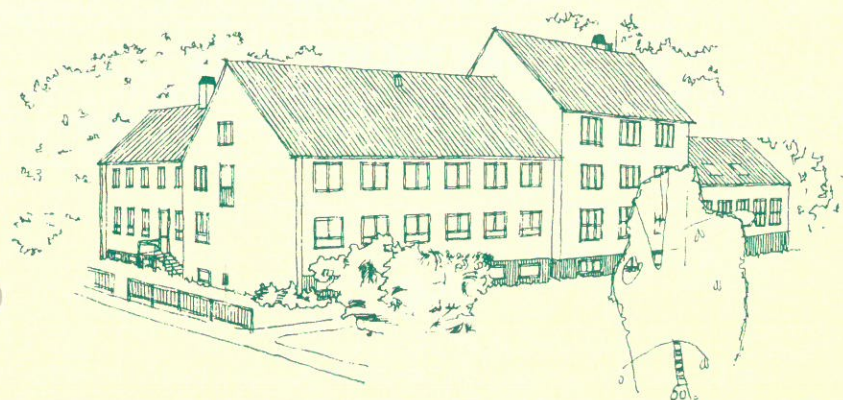

STIDSHOLT UNGDOMSSKOLE
1967

STIDSHOLT
UNGDOMSSKOLES
AARSSKRIFT

1967

UDGIVET AF
UNGDOMSSKOLENS
ELEVFORENING

FREDERIKSHAVN
EKSPRES-TRYKKERIET

1967

INDHOLD

Efteraarstormen over Wittenberg	<i>Hans Jakobsen</i>
Et sted midt i verden	<i>Marie Risegaard Jakobsen</i>
Nogle tanker om udvidet undervisningspligt	<i>Inga Gjødese</i>
Broderi – en folkekunst	<i>Grethe Risegaard Buhrkall</i>
En saga blot?	<i>Jette Rein Jensen</i>
Aaret, der svandt	<i>Hans Jakobsen</i>
Paa lynvisit i Nordafrika	<i>Karen Søndergaard</i>
En tid, der ej skal glemmes	<i>Hans Jakobsen</i>
Elevmødet	<i>Juel Højbjerg</i>
Korte hilsener	
Meddelelser	
Elevfortegnelse	
Regnskab	

Efteraarstormen over Wittenberg

Dette er ikke en levnedsskildring af Morten Luther, dertil er pladsen for begrænset. Det er heller ikke først og fremmest en studie i Luther paa linie med Jakob Knudsen i hans bog: *Angst og Mod* eller Kaj Munks i en artikel ved jubilæumsfesten 1936: den bange Luther – og mandfolket Hr. Morten. – Disse ting har i mange aar haft en central plads i morgenforedragene her paa skolen. Anledningen til denne artikel er naturligvis, at vi nu i efteraaret har fejret 450-aaret for begivenheden den 31. oktober 1517, da han opslog de 95 sætninger paa kirkedøren i Wittenberg.

ROMERREJSEN

Som 27-aarig Erfurtmunk af Augustinernes orden havde Luther faaet overdraget hvervet som rejseledsager for en ældre ordensbroder paa en tjenstlig rejse til Rom. Da det ogsaa var en studierejse, kunne Luther glæde sig over, at de hver for sig efter ankomsten til Italien kunne besøge de steder, der interesserede dem mest. »Men hovedformaalet for mig med denne rejse«, siger Luther, »var at aflægge et fuldkomment skriftemaal over alt, hvad jeg havde øvet fra ungdommen af og derved blive from«.

Hans første maal i Italien var et rigt Benedictinerkloster ved Poflodens bredder. Han, der altid havde været fortrolig med fattigdom, undredes og frastødtes ved den overflod af alle livsgoder han mødte i klostret.

Luther blev ikke populær blandt klosterbrødrene, der var utilfredse med, at han gav sit mishag til kende over forholdene. Det maa nok være paa tide at gøre indberetning til Rom, »for kirken og paven maa da forbyde sligt«, sagde han. Da han opdagede, at han ved denne udtalelse havde bragt sit liv i fare, forlod han det rige kloster. Paa vandringen til Rom glædede Luther sig til at møde noget, der kunne forjage det sørgelige indtryk fra klosteret. Han overvældedes af bevægelse, da han skimtede den hellige stad, han faldt paa knæ og raabte: Vær hilset, hellige Rom.

Dette blev en af de meget faa højtidelige stunder, der blev ham forundt i Rom. Da Luther var udsending fra et tysk kloster, blev han indbudt til mange møder, hvor han fik lejlighed til at høre og samtale med mange gejstlige. Luther havde forestillet sig, at han under saadanne omstændigheder ville befinde sig »som en fisk i vandet«. Men netop disse sammenkomster kom til at berede ham saa frygtelige skuffelser. Hvad han oplevede her var mange gange værre, end det han havde mødt i klosteret ved floden. Den tanke havde aldrig strejft ham, at han blandt Roms høje gejstlige skulle høre bespottelser mod gudstjenesten. Men her sad disse mænd, der gik for at være særlig fromme, og latterliggjorde det hellige.

Sine indtryk har han givet videre til eftertiden ved denne klage: »Ugudelighed og ondskab er der paa stedet saa stor og uforskammet, at man ikke bryder sig hverken om Gud eller mennesker«.

Fuld af sorg rejste Luther hjem. Han glædede sig til atter at ty ind i det stille Augustinerkloster derhjemme. Det dyrebareste havde de dog ikke kunnet berøve ham i Italien: troen og den hellige skrift. Forbindelsen mellem disse to blev stærkere end nogensinde. Saadan blev det, fordi han maatte slippe overbevisningen om det ufejlbarlige paa andre omraader.

I en nyudkommen bog om Morten Luther mener forfatteren ikke, at Romerrejsen havde »afgørende betydning for Luthers reformatoriske udvikling«.

Det maa naturligvis indrømmes, at Luther lærte og saa meget de næste 6 aar, og at det var noget andet, der forfærdede ham paa det tidspunkt, da reformationen begyndte, nemlig afladshandelen. Men Romerrejsen havde under alle omstændigheder revet ham ud af den vildfarelse, at alt stod vel til i den katolske kirke.

I WITTENBERG

I 1511 kom Luther til Wittenberg universitet, hvor han for 3 aar siden havde vikarieret. I Luthers privatliv synes flytningen ikke at bringe stor forandring. Han flyttede fra klostercellen i Erfurt til en lignende i Wittenberg, han var stadig munk. Erfurttiden havde efterladt mange mørke minder, men der havde dog ogsaa været stunder, som Luther var dybt taknemmelig for. Han gik i kloster den 17. august 1505, tyngtet af syndende dødsangst, og med bøn om »at faa en naadig Gud«. Klosterreglerne havde villedt ham, men gode mennesker, f. eks. Staupitz, havde støttet ham i bitre timer. Under en haard sygdom, hvor han led ondt paa sjæl og legeme, havde han faaet stor hjælp af en gammel munk, der lærte Luther, hvad der ligger i ordet: Syndernes forladelse. »Du tror sikkert paa syndernes forladelse for David og Peter og andre store, men Guds vilje er, at vi skal tro, at vore egne synder er os forladt ved Jesus Kristus«, sagde den gamle erfarne mand. Ved disse ord tændtes et stort lys for Luther, og det var hans livs største og glædeligste oplevelse. Nu skulle han ikke længer grue og fortvivle. Salmen, han digtede flere aar efter, viser tilbage til denne lykkelige tid: Nu fryder sig hver Kristenmand og springe højt af glæde.

Luther skulle undervise i filosofi, men glædede sig over, at det meget snart blev stillet ham i udsigt, at han kunne faa lov at skifte til bibelske forelæsninger. I disse timer deltog ikke blot studenter, der studerede teologi, men ogsaa flere af universitetslærerne, bl. a. rektoren, der skrev: Denne mand vil komme til at gøre alle doktorer til skamme, han vil naa frem til at indføre en ny lære og reformere hele kirken, thi han bygger paa Kristi ord alene. Luthers gerning blev udvidet til ogsaa at være en præstegerning i Wittenberg.

Hans første prædikestol fandtes i en lille faldefærdig kirke – men da var grundvolden lagt til en ny kirke.

Menigheden fulgte Luther fra den gamle kirke på Wittenberg torv til en ny og stor kirke. Nogle aar senere fulgte mange af disse mennesker Luther fra den katolske kirke til den evangelisk lutherske kirke. Grundvolden blev lagt i disse aar, – ogsaa paa denne vis.

Men meget skete forinden.

I en artikel fra reformations-jubilæet 1936 skrev Kaj Munk om Morten Luther: »Han gik og undrede sig over disse romerske gallamænd,

der opførte sig som om de ejede Gud som en selvfølge, men skulle vi tyske vadmelskøfter have med ham at gøre, maatte vi købe ham i smaa-partier af dem i dyre domme«. Det var ikke for ingen ting, at det blev paa afladshandelen, parterne tørnede sammen. Fra et gudfrygtigt og fat-pengt hjem vidste Morten, at man skal respektere baade Gud og smaa-pengene. Guds navn slæbte man i støvet ved denne oplagte svindel, og de tyske smaaskillinger slæbte man til Rom. Det var et par transporter, det nok var til at forarges over.

Ved middagstid, den 31. oktober 1517, dagen forud for Allehelgens-festen, skred Luther op til kirken og opslog de 95 sætninger paa kirke-døren.

Luther erklærede, at formaalet med sætningerne var at skabe grund-lag for en drøftelse af afladshandelen, men ingen meldte sig. I det hele taget formede alt sig anderledes nu, end Luther havde ventet. Han blev beskyldt for at angribe kirken og paven, hvad der ingensinde var sandt. Men nu havde stormen rejst sig, og i den følgende tid steg den til orkan. Men vi maa i denne omgang tage afsked her – ved kirke-døren i Wittenberg. Fortsættelsen følger i 1986, naar vi i Danmark fejrer 450-aaret for reformationens indførelse.

Hans Jakobsen.

*Nedenstaaende er skrevet af
Kaj Munk i 1936.*

Hvis man vil forklare smaa børn, hvad det er for et jubilæum, vi gaar til at fejre, hvad saadan et uhandterligt ord som reformationen betyder – og det er ingen daarlig maade at forsøge sig med; smaa børn kræver saglighed og umiddelbarhed, man maa gaa helt ned til tingenes rod og den simple klare enkelhed, hvorfra alt indviklet har sit udspring for at komme paa talefod med de blanke, ukrusede sind – hvis man altsaa ville forklare smaa børn, hvad reformationen var for noget, saa kunne man vel prøve i en retning som denne:

Se, først var der jo Jesus; han kom ned oppe fra Gud til os men-nesker for at fortælle os, hvordan Gud er, for det var der ingen, der rigtig vidste, men det vidste jo Jesus, fordi han kom lige deroppefra, og folk blev saa glade ved at faa besked om den kære Gud, og Gud og mennesker blev saa inderlig gode venner; men der var ogsaa nogen,

der var onde, og de slog den kære Herre Jesus ihjel, men saa tog Gud ham bare op til sig; men alt det, han havde fortalt os, det blev jo her-nede paa jorden, for det fortalte jo far og mor til deres børn, og de fortalte det igen til deres børn, da de blev store og fik nogen, og saadan blev det ved igennem mange hundrede aar.

Men saa gik det alligevel saadan, at naar noget skal fortælles saa forfærdelig mange gange, saa bliver der let lavet lidt om ved det, og tilsidst var der blevet lavet saa meget om ved det, saa det slet ikke var saadan mere, som Jesus havde fortalt det, og der var ingen, der rigtig vidste, hvordan det var, og det var slet ikke rart. Men saa kom der nede i Tyskland saadan en god mand, han hed Morten Luther, og ved I, hvad han fandt paa? Jo, han sagde: »Hør, godtfolk, I glemmer rent, at *det staar i Bibelen*, tag den og læs i den«. Og det var da ogsaa sandt, sagde folk, det var da kunstigt, de slet ikke havde tænkt paa det. Og nu blev der en studeren i Bibelen, for dér har jo nogle mænd, som hed Mattæus og Lukas og saadan noget, nogen, der kendte Jesus eller ogsaa hans nærmeste venner godt, de har skrevet op, hvad Jesus sagde, og hvordan han gjorde, og at han døde og gik op til Gud, hvor han var kommet fra.

Det læste folk nu om igen, og mange syntes, det var saa dejligt, for nu kendte de Gud rigtigt igen, og det var jo saa Morten Luthers skyld, fordi han var kommet i tanker om *det* med Bibelen. »Og nu skal I ikke bryde jer om, hvad præsterne siger, eller hvad andre siger, men bare om, hvad der staar i Bibelen«, sagde Morten Luther, og nede i Rom var der ellers saadan en stor præst, han hed paven, og han havde haft saa meget at sige, men han havde ogsaa glemt at læse i Bibelen, saa ham skal I heller ikke bryde jer om, sagde Morten Luther. Og det er da det, vi kalder for re-for-ma-sjo-nen i Danmark, det er det, at vi danske, vi rettede os efter Morten Luther og begyndte at læse i Bibelen og blev saa glade for den kære Gud igen.

Et sted midt i verden

Ester Nagel, som vi kender fra hendes høre-spil i radioen, har skrevet et skuespil og kaldt det Et sted midt i verden.

Hvor er egentlig stedet midt i verden? Ja, som der siges i slutreplikken: Hvis vi rejser hele kloden rundt, vil vi komme fra det ene sted midt i verden til det andet.

Vi ser stykkets handling foregå på en scene her, hvor vi er midt i verden. En scene med et bord med masser af mad – den riges verden, hvor vi møder problemerne fra den fattiges verden. I scenens baggrund er en mur – symbolet på skellet mellem de rige og de fattige nationer.

Michael og Pia, de to store børn på scenen, kan ikke begribe meningen med den mur. Hvorfor er den der, hvem har bygget den? Er det vores de gamle, som har bygget den, eller deres gamle før dem, er det for at holde nogen ude, eller fordi der er noget at være bange for, er det fordi, der er noget grimt, man ikke vil se? Nå, ja, man kan da også godt bygge en mur, fordi man vil have fred og ro.

Børnene roder i en kasse med gammelt legetøj og finder bilen, som han engang sølvbroncerede og kaldte Sølvpilen, som han havde drønet frem med og følt hundreder af hestekræfter mellem sine hænder, og mekanosættet, som han havde bygget broer i flere etager med, dynamoen, som trak pumpen og skaffede vand. Altsammen naturlige ting for barnet i den vestlige verden. – Gammelt halvglemte legetøj.

I kassen finder de også børnebøger, som de giver sig til at blade og læse i, men nu studser de over ting, de aldrig har tænkt på før. F. eks. i Dr. Doolittle ..., hvor den sorte prins Bumbo stikker hovedet i et fad blegevand for at blive en hvid prins »og hans ansigt blev hvidt som sne, og hans øjne, der før havde haft en farve som dynd, blev grå og klare«. Pia kan ikke lide udtrykket »farve som dynd« og finder det nedværdigende for afrikaneren, at der står om ham »men han kan nu aldrig blive andet end hæsleg, så er det ligemeget, hvad farve han får«. I »jorden rundt i 80 dage« står der om den indiske prinsesse: »hun var ung og hvid i ansigtet som en europæer – – en henrivende ung kvinde i ordets fulde europæiske betydning«. Michael siger ærgerligt:

Hvad skal hun nu ligne en europæer for, når hun *er* inder? Så er der jo ikke noget sjov ved det hele«. Selv deres beundring for Robinson Crusoe slår en revne, da Robinson siger om Fredag »hans hud var ikke sort men meget mørk, om end ikke den skidne farve, som de indfødte i Bassilien har – – Jeg lærte ham at tale og sige Herre og fortalte ham, at det var mit navn«. Michael forestiller sig selv i Fredags sted og siger: »Ærlig talt, du, jeg er nu glad for, at det ikke var mig, der traf ham på den øde ø, især hvis det var før jeg lærte at snakke engelsk. Han ville straks have sat foden på nakken af mig og sagt: »Jeg er din herre, og du er min tjener! Og det ville jeg slet ikke have brudt mig om. Nå, det er også ligemeget med alt det gamle gas. Det har man jo glemt for længe siden«. De er uforvarende løbet på raceproblemer.

Børnene går i lag med lektielæsning, som for dem er pligterne, det almindelige, det trivielle, det kedsommelige, men som – det bliver de senere i stykket klare over – for andre børn på kloden er det uopnåelige. Een af forskellene mellem den rige og fattige del af verden.

De irriteres over al den omsorg, de udsættes for i velfærdssamfundet, vaccinationer, lægetilsyn, kontrol, hele sundhedsvæsenet, som for dem er en plage, men som de senere skal opdage, ville forandre tilværelsen for millioner af børn i andre dele af verden.

Da Lone og Villy dukker op, undrer de sig også over muren, og der opstår en livlig diskussion om, hvad der kan være bag ved den: sol, sommer, palmer, badestrande med en herlig ferietilværelse, en drømmeverden af rigdom. Det udvikler sig til regulært skænderi, indtil de enes om at kravle op og kigge over muren, og de vælter ned med et brag.

Hvad der er bagved muren afsløres først, da moster Harriet, som har været på ulandsarbejde i Indien i 10 år, kommer til sammen med inderpigen Irawaddy, som er i Danmark for at uddanne sig til sundhedsplejerske.

Hvad er der så bag ved muren?

Der er fattigdom, sult, sygdom, uvidenhed og overbefolkning.

Mosteren fortæller dem om alt det arbejde, der gøres af F.N.s særorganisationer, FAO, UNESCO og UNICEF for at komme alle disse onder til livs, og børnene kan ikke begribe, at Danmark ikke vil undvære bare een procent af nationalindkomsten for at hjælpe ulandene.

Som det er naturligt for børn – og også burde være det for voksne – udløser deres begejstring over alt det, de hører, en trang til aktivitet.

De diskuterer deres egne muligheder for at hjælpe og kommer til det resultat, at kan de ikke gøre andet, kan de da ihvertfald lave en studie-kreds sammen med nogle kammerater og lære noget mere om dem på den anden side muren, og sælge unicefkort må de vel også kunne, når »en lille snottet fætter på 12 år« sammen med sine klassekammerater sidste år solgte for over tusinde kroner. Moster Harriet og Irawaddy smiler til hinanden: Muren smuldrer alligevel lidt hver dag!

Der er fest og fart over spillet, der er replikker med bid i, der er noget at hente for enhver. Stykket kan opføres af børn alene, men med fordel også med to voksne på scenen. Det er skrevet for børn mellem 7 og 70 år. Det burde kendes og bruges af mange flere end tilfældet er. Mange skoler og foreninger leder med lys og lygte for at finde et skuespil af værdi. Her er et.

I projektørlys, iført indisk dragt, står Irawaddy på scenen og siger slutningsreplikken: Hvor er jeg? ... Et sted midt i verden! Men jorden er en klode? Hvor ligger midt i verden? Vi kan ikke finde det på landkortet, og alligevel bor vi allesammen midt i verden. ... Her står jeg, og er jeg ikke et sted midt i verden? Og når jeg rejser hjem til Indien, er jeg så ikke der et sted midt i verden? Ligemeget hvordan vi bærer os ad, vi kan ikke slippe fri for at leve et sted midt i verden. Hvis vi rejser hele kloden rundt, vil vi komme fra det ene sted midt i verden til det andet ... Hvor begynder det og hvor ender det? ... Det begynder alle steder og det ender ingen steder. For jorden er en klode og en sluttet enhed. Og jorden ... åh, den er stor nok til os allesammen og rig nok til os allesammen, hvis vi bare hver især vil lade være med at tro, at det sted, hvor vi selv bor, er det eneste sted midt i verden.

Marie Risegaard Jakobsen.

Nogle tanker om udvidet undervisningspligt

Undervisningsministeren har planer om at søge indført 10 års undervisningspligt i dette land, og »Folkeskolens« redaktion, Danmarsk Lærerforenings hovedstyrelse og lærernes årlige repræsentantskabsmøde har givet udtryk for tilslutning hertil. Med megen undren, ja, med forfærdelse og ængstelse for vor skoles fremtid har jeg bemærket dette, så meget mere som man ved samtaler med kolleger på tomandshånd ustandselig bekræftes i, at den menige lærer, der står midt i arbejdet, ikke bifalder tanken om udvidet undervisningspligt.

Man kan måske undres over, at modstanden ikke kommer mere frem i offentlighedens lys, men vi ved jo nok, at når man først »på bjerget« går ind for en sag og betragter anderledes tænkende som reaktionære, ja, så holder man mund og opgiver modstanden.

Men jeg føler mig overbevist om, at der langt ind i folkeskolelærernes rækker findes en alvorlig skepsis over for udvidelsen af undervisningspligten. Vi ved jo, at man på det åndelige område intet når med tvang; vi kender det alle fra vort daglige arbejde i skolen med store børn (14–16 år), at alt, hvad der har blot et skær af frivillighed over sig, lykkes meget bedre end det påbudte. De samme elever, der i skolen kan være sløve og negativt indstillede, kan med stor lyst i deres fritid tage del i spejderliv, sport, musik m. m. Hvorfor? Fordi de frivilligt går med til det. Hvorfor har højskoler og efterskoler altid haft noget særlig tillokkende ved sig? Det er jo en uforglemmelig oplevelse at have haft et ophold på en sådan ungdomsskole. Der kan selvfølgelig nævnes adskillige medvirkende årsager, men en væsentlig af dem er da den, at det er frivilligt. Prøv at forestille Dem, at alle unge mennesker blev tvunget til et højskoleophold! Det ville gå slemt ud over atmosfæren på højskolerne.

Frivillighedens princip indebærer naturligvis en risiko. Livet er nu engang risikabelt. Man kan vælge forkert. Men det klares nu ikke med, at andre vælger for en. Hvis staten vælger, at alle skal gå i skole 10 år, vil der blive valgt forkert for nogle børns vedkommende. Skolen

er ikke det rette sted for alle. Adskillige trives ikke der – hvor moderne og differentieret skolen så end indrettes –, og det er synd og skam, at der skal kastes et odiøst skær over dem, der ikke har gået længe i skole. De har højst sandsynligt på anden måde fået en udvikling, der fuldt ud kan måle sig med den, skolen kunne have givet dem.

Hvis et ungt menneske ikke bryder sig om at gå i skole, fagene interesserer ham ikke, han bliver trodsig og hæmmet af tvangen, ja, så er det ikke godt for ham at gå der, og det er heller ikke godt for klassen, som han går i. Nogle få negative elever kan ødelægge klimaet i en klasse, så det er helt meningsløst, de skal være der, og alle parter ville være bedst tjent med, at de pågældende kom ud til noget andet arbejde, der kunne engagere dem.

Utvivlsomt kommer der nu – med 7 års skolepligt – nogle børn ud af skolen for tidligt, enten det så er dem selv eller forældrene, der har bestemt det. Ingen kan vide, hvor mange eller hvor få, men det er for dette antal børns skyld, at man ønsker undervisningspligten udvidet. For deres skyld skulle der brydes med et princip, der er af vital betydning for hele skolen og altså for det store antal, der frivilligt bliver i skolen 10 år. Lovgivning er noget alt for stift til, at det kan indrette livet 100 % rigtigt for alle parter. Menneskene skal ordne en hel del selv; det er bedst for dem, – selv om det indebærer risiko og fejl. Ansvarer må ikke tages fra menneskene, men derfor må der også være frihed. Det er synd for de børn, der går for lidt i skole, og det er synd for de børn, der går for meget i skole.

Men det er mangel på livsvisdom at tro, at man kan opnå noget godt ved tvang på det åndelige område – og så over for børn i pubertetsalderen, hvor selvstændighedstrangen og selvbestemmelseslysten er så stærk.

Inga Gjødese, overlærer, Odense.

Broderi – en folkekunst

Det er morsomt at kunne spore en ting langt tilbage i tiden og se, at den har været aktuel altid, ligesom den er det i dag. Sådan er det blandt andet med broderiet.

I gamle ægyptiske grave er der fundet broderier med syninger, som vi kender og bruger i dag. Mange af de motiver, som vi anvender på vore håndarbejder nu, er fra oldtiden, og har haft deres betydning i en hedensk tid. Senere blev de samme motiver symboler inden for kristendommen, motiver, som vi jo først og fremmest finder i kalkmalerier i gamle kirker. Fugl Fønix, der fortælles om i sagnet, døde i ilden, men genopstod af asken. Hos de kristne blev den et symbol på den genopstandne Kristus. Et af de motiver, som vi også kender så godt, og som også er meget anvendt på navneklude, er skibet, der skal symbolisere den kristne kirke, de tre master betyder jomfruelighed, barmhjertighed og tålmodighed. På nogle af skibene ser man to personer. Det er Vorherre, der styrer, og St. Peter, der er med.

Omkring 1800 forsvandt enhjørningen som motiv, men havfruer med langt hår og fiskehale nænnede man ikke at skille sig af med, men dem var der jo også stadig søfolk og fiskere, som påstod at have set. Heste-, hare- og fuglemotiver bliver man ved med at bruge. Der kom også andre motiver, som ikke have noget med det foregående at gøre. Det var hjertemotivet og stjerner, og i forbindelse dermed lavede man den stiliserede blomst. Det er ting, som stadig forekommer i mange forskellige syningsarter i dag.

Engang var det forøvrigt sådan, at det kun var de »fine frøkener«, der sad og broderede. Skulle almuens kvinder brodere, måtte det blive i den knappe tid, der kunne blive, når dagens arbejde var gjort, så somme tider blev det sent, når de sad og syede i de månelys aftener eller ved et svagt tællelys. Men det kan være, – jeg tror det –, at de har haft det på den måde, at de tit har fået gjort deres trælsomme og tunge arbejde i den bevidsthed, at når de var færdige, så kunne de sætte sig med deres fine arbejde, og det har sikkert mange gange hjulpet dem.

Almuekunsten havde sin blomstring mellem 1750 og 1850. Mændene lavede fine udskæringer på manglebrædter, banketræer og stole, mens

kvinderne broderede på lagner og håndklæder m. m. De har rigtig sidet og hygget sig. Der blev gjort meget ud af de unge pigers udstyr. En ung pige begyndte også at brodere på bryllupsskjorten, endnu inden hun vidste, hvem der skulle have den på, det skulle være en gave til hendes tilkomne, og den skulle være fin! Der skulle være fine, tætte broderier både på kraven og på manchetterne. Hendes eget tøj skulle også være fint til brylluppet. Nogle broderede bl. a. en smuk hue til at bære på den store dag.

Det menes, at omkring 1850 hørte syningen til dels op. Det blev maskinernes tid, og hjemmeindustrien døde ud, da der kom billige udenlandske stoffer og garner. Man tabte en overgang sansen for skønheden i det håndfremstillede, men heldigvis kom den igen, og i vore dage gøres der meget for at hjælpe interesserede med at lave smukke broderier, og vi kan få velegnede stoffer, garner og mønstre.

I dag kan man ikke sige, at på Amager og på Nordsjælland syr man »dragværk«, og på Bornholm gør man særlig meget ud af »flettesting«. Det kunne man til dels for mange år siden. Nu syr vi i alle egne af landet lidt af hvert. Vi er vel nok tilbøjelige til at sy det, der er lettest, og på det stof, der ikke er alt for vanskeligt at se på. Men hvad gør det, hvis det bliver smukt. Er der nogle, der har særlige anlæg, skal de nok sørge for at få lært så mange forskellige syningsarter som muligt. Mange kan ligefrem gå og glæde sig til at sætte sig ned og lave noget smukt med deres hænder.

Grethe Buhrkall.

En saga blot?

Af kristendommens etiske begreber må de ti bud vist siges at udgøre en ikke uvæsentlig del. – Før gjaldt disse som samfundslove og var det enkelte menneskes rettesnor, idet de satte en ramme om det, der var tilladeligt i menneskelivet. At de ti bud ikke har samme stilling i dag, såvel i samfundet som hos det enkelte menneske, kan der næppe herske tvivl om, selv om man i opdragelsen stadig finder islæt af en kulturform, hvis etiske eller moralske begreber har haft tilstrækkelig værdi til at kunne overleve helt op til vor tid. Medens man tidligere i overvejende grad rettede sig efter budene, når det drejede sig om opdragelse og således søgte ikke at overtæde deres bestemmelser, så tænker de fleste mennesker i dag ikke så meget på selve indholdet af budene, når de for eksempel lærer deres børn, at de ikke må stjæle, slå ihjel etc. For nutidsmennesket er dette almene moralbegreber og har således ikke en direkte relation til religionen. Man lader ikke bevidst de ti bud indgå i dagliglivet – man kender deres eksistens, men derudover har de færreste noget egentligt forhold til dem.

Hvis et menneske har begået mord eller tyveri, bliver vedkommende ikke straffet, fordi han har overtrådt et af de ti bud. Det er alene en juridisk straf, han får – tanken om, at han har overtrådt de ti bud, opstår ikke – budene lever ikke længere i menneskets bevidsthed.

De rammer, de ti bud tidligere satte om menneskets liv, eksisterer ikke på samme måde som før. Budene passer ikke for det moderne menneskes mentalitet, man vil ikke indordne sig under sådanne læresætninger og lade sin livsførelse begrænse af den slags leveregler.

Det kan se ud, som om de ti bud ikke længere var relevante, at tiden ikke levnede plads til dem, men sandheden er nok den, at vi fjerner os mere og mere fra vor religion.

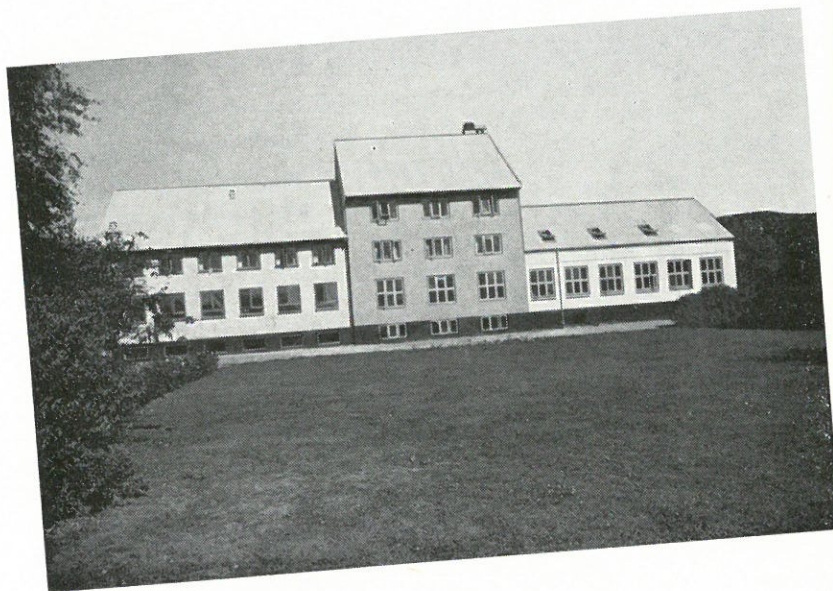
Det er jo netop karakteristisk for de senere år, at tilbøjeligheden til at engagere sig i trossamfund er meget stærkt på retur. Man har ikke i samme grad som før brug for et moralsk ideal – en religiøs overbevisning, der på en mere eller mindre vilkårlig og subjektiv måde bliver os indpodet gennem taler og prædiken.

Måske er det udsnit af befolkningen, man henvender sig til under kristendomsforkyndelsen, ikke altid lige så bredt, som det kunne være ønskeligt. Det drejer sig i langt overvejende grad om en gruppe mennesker, der på grund af et vist åndeligt behov føler trang til at overvære gudstjenestens højtidelige handlinger og til gennem prædikenen og salmesangen at modtage åndelig næring og fornyelse.

Undertiden står man over for præster, der på en ret uhøjtidelig og udogmatisk facon evner at vække interessen for den kultur, der ligger til grund for hele vor nuværende levemåde, for kristendommen.

Ligesom man i den katolske kirke har forsøgt at skabe nye momenter inden for kirkegangen, kunne der sikkert for den protestantiske kirkes vedkommende skabes reformer, som ville kunne bevirke, at interessen for de kirkelige dicipliner ville skærpes, således at det ville falde den enkelte naturligt at efterleve de gamle bud og betragte bibelens forskrifter som en vejledning og ikke som et levn fra en kultur, der er en saga blot.

Jette Rein Jensen.

Aaret, der svandt

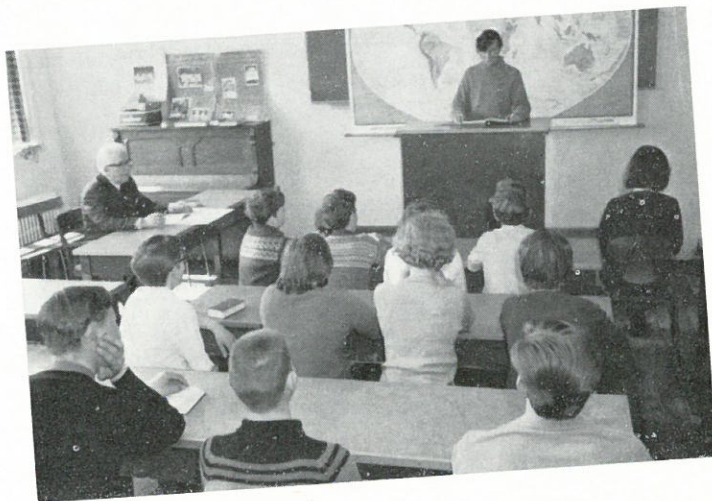
Det første skolemøde, jeg har deltaget i, blev holdt i Rudkøbing i 1923. Jeg var paa det tidspunkt indmeldt til optagelsesprøve paa Jonstrup Statsseminarium, og det er uden tvivl af den grund, at aarstallet staar saa sikkert i min erindring. Meget af det, der blev sagt, husker jeg stadig. Talerne var seminarieforsstander Jens Byskov, Gedved, og den socialdemokratiske folketingsmand K. M. Klausen. De talte henholdsvis om »Er undervisningspligt berettiget« og »Tvungen ungdomsskole«. K. M. Klausen bebrejdede stærkt lovgiverne, at vor skolelov var fra 1814, medens vi paa andre felter havde opnaaet »en vis fornyelse«. Meget er sket paa skolevæsenets omraade siden da. To store love for den danske folkeskole har set lyset, og i deres kølvand er der sket gennemgribende ændringer i den danske skole, ikke mindst i landsbyskolen. Timetallet i de bestaaende klasser er forøget betydeligt, og nye klasser er føjet til for de følgende aargange.

Uanset den store udvikling, som har fundet sted inden for skolen, er spørgsmaalet om undervisningspligt og »det tvungne« i dag stadig i forgrunden og debatteres mere lidenskabeligt end i Byskovs og K. M. Klausens dage. Men det er undervisningspligten i 8., 9. og 10.

To mand frem
for en enke

Elevforedrag

skoleaar, der drøftes, og af den grund er det overflødigt at tale tvungen ungdomsskole, for den er inkluderet i de paatænkte skoleaar.

Skal diskussionen om udvidet undervisningspligt være frugtbar, maa den føres ud fra menneskelige og saglige synspunkter. Udfaldet maa ikke være afhængig af hvilke partier, der gaar ind for den.

Saa meget om den standende strid.

I forbindelse med vedtagelsen af den nye Efterskolelov har spørgsmaalet folkeskole – efterskole været stærkt fremme. Nu er loven en realitet, og det er en god lov, som vi har grund til at være undervisningsministeren og folketinget taknemmelige for. Formaaalsparagraffen er den, vi har arbejdet under hele tiden. Nu er den gaaet ind i loven og efter vort eget ønske. Vi har med Efterskoleloven faaet langt større muligheder for samarbejde med andre skoleformer end før, og vi er blevet ligestillet med folkeskolen med hensyn til afholdelse af prøver. Alt dette taget i betragtning, maa den naturlige konsekvens være:

1. De frie ungdoms- og efterskoler skal ikke isolere sig, men være samarbejdsvillige, saa vi sammen med den øvrige danske skole kan hjælpe til løsning af store opgaver for dansk ungdom.

2. Vor skoleform vil som hidtil være et tilbud for drenge og piger i 14–18 aars-alderen, og vi vil fortsat udnytte de specielle muligheder, som kostskoleformen indebærer.

Disse ting er ikke afhængige af, om folkeskolens 8. klasse, eventuelt flere, er frivillige eller obligatoriske.

Naar man fastslaar sin loyalitet over for den danske skole, som det hermed er sket, maa det være rigtigt at bekende sit eget standpunkt til udvidelse af undervisningspligten, og det gør jeg ved at sige: Jeg ønsker hele den rige udvikling, som er sket i børneskolen i de senere aar, ført videre ad frivillighedens vej.

I aaret 1966–67 har skolen haft 114 elever, dette tal omfatter saavel de 10 mdrs. som de 5 mdrs.-elever (i perioderne august-december og januar-maj). De 10 mdrs. var langt den største gruppe. Det maanedlige elevtal var 79, fuldt hus.

Af de 114 elever var der 55 piger og 59 drenge. 60 var 14–16 aar, 50 var 16–18 aar, og 4 var over 18 aar. Med hensyn til tidligere skolegang fordelte det sig saaledes: 69 kom efter 7. skoleaar, 45 kom efter 8.–9. skoleaar og fra realskolen. Sammenholder vi denne lille smule statistik med en tilsvarende for 5 aar siden, ses det, at gennemsnitsalderen i den korte tid steg betydeligt og antallet af elever, der har faaet undervisning i børneskolen efter 7. skoleaar, er steget til det 4-dobbelte. Elever, der har haft 9 skoleaar inden opholdet her paa skolen, er næsten alle fra byerne.

Efter pædagogikken og statistikken er vi naaet til – almanakken. Der er nogle datoer fra 3. august i fjor til maj i aar med smaa oplysninger

I foredragssalen

Kontortid

ved. Naar de ældre fortalte ungdomserindringer, var det meget ofte højskoleopholdet, der indtog den centrale plads i erindringen. Turen til skolen og modtagelsen der er et særlig morsomt afsnit i deres betretning. Vendsysseldigteren Jens Thise fortæller saaledes i en af sine erindringsbøger om, hvordan han kom til Stenum Højskole hos Terkelsen. Faderen var ikke glad for højskolen, hvor de efter sigende blev saa kloge. Du ved da nok, Jens, at »de er oltir de klogest Folk, der lawe

Frikvarter

Til morgen-
sang

de støst Tjæltningstreger«, sagde han. Jens turde ikke røkke ved dette faktum, men han ville bare ikke gaa og »blyw en Dosmerpaij hele sit Lyv«. Modtagelsen var meget enkel, faderen ville ikke blive og hilse paa Terkelsen, – et par elever hjalp ham med at faa hans »skrin« over paa værelset, og saa var det i orden. Men det hele fortælles med stor nænsomhed, og man kan ikke være i tvivl om, at den unge fyr var meget betaget.

Jeg har ofte tænkt paa det ældre slægtleds tur til højskolen, naar ungdomsskolens elever strømmer hertil paa en aabningsdag. De første elever og forældre kommer som regel om formiddagen, maaske er de sejlet over Kattegat om natten. Den store part kommer kl. 14, og i løbet af en time er skolen fyldt af elever og paarørende og parkeringspladsen af biler. Det er ikke vanskeligt at faa øje paa forskellen i de to billeder, men spørgsmaalet er, om der paa den indre front er sket lige saa stor forandring. Lad os se et par linier af to breve. De behandler samme emne.

Jens Thise skrev om indledningen til sit højskoleophold 1887–88:

*Snart trak kreds sig sammen,
bekendtskab var gjort.
Enhver sig viste som fuldgod ven
i smaat som i stort.*

For sammenligningens skyld har jeg faaet lov at aftrykke, hvad en dreng skrev hjem til sin moder, som ikke kunne være med til aabningsfesten: Jeg er vældig glad for at være her. Vi er allerede rystet godt sammen, hele bundtet, de er sørme flinke allesammen. Jeg har snakket mest med en, der bor ved siden af mig, det er saadan et langt hyl, men han er vældig frisk. Den dag, vi kom, fik vi allesammen kaffe i gymnastiksalen, vi sad og snakkede, og det var skæg, bagefter holdt Jakobsen en pæn tale. Det er helt i orden.

Ja, sproget har ændret sig, men indholdet er det samme.

4. september havde vi den første udflugt, den gik til Skagen.

9. september var vi naaet til efteraarsmødet, der havde samlet mange mennesker fra nær og fjern. Ved eftermiddagsmødet talte fru Rigmor Risbjerg Thomsen, København, og forfatteren Carl Scharnberg, Vraa, og om aftenen kom forstanderparret Marie og Gunnar Kragelund, Østhimmerlands Ungdomsskole i Bælum, og gav en Aakjæraften i tale og sang i anledning af digterens 100-aarsdag. Hele dagens program var saa gedigent og fint, og stemningen saa god, saa det var en glæde for os alle.

I elevernes efteraarsferie havde vi et kursus i forenings- og mødeteknik, arrangeret af Kvindernes Fredsliga. Det var fastsat af ledelsen, hvor stort deltagerantal der maatte være, og der var fuldttegnet længe i forvejen. Hovedkræfterne var fru Carlo Bue Bjørner, der var kursus-

To mand høj

De driller hende -

leder, og fru Rigmor Risbjerg Thomsen, der talte. Det var et overordentligt hyggeligt og lærerigt kursus.

4. december havde vi Stidsholt-stævnet i Aalborg. Da dette aarlige elevmøde nr. 2 begyndte for mange aar siden, regnede ingen af os vel med, at det skulle blive et permanent stævne, men ved mødet i Skydepavillonen var tilslutningen så fin, ca. 70 gamle elever, og glæden over at have dette ekstra elevmøde var saa stor, at der absolut ikke kunne stilles forslag om at inddrage det. Stævneudvalget er Jette Zim-

Et sted midt i verden

Vævning
og stoftryk

mer Rasmussen, Aalborg, Otto Christensen, Gunderup, og Kaj Obel, Øster Sundby.

6. december holdt vi Adventsmøde paa skolen. Salen var fyldt. Forstander Jens Marinus Jensen, Aarhus, talte over emnet: »Vi behøver hinanden«.

19. december gik turen til Aalborg paa kombineret bedrifts- og teaterbesøg. Vi havde bestilt 100 teaterbilletter, fordi det var det nøjagtige antal, men i sidste øjeblik blev en elev forhindret, saa vi kom helt ned

Birgiths samlede
værker —

Flokken

paa 99 deltagere.

Afslutningen for det første hold 5-maaneders elever faldt i 2 tempi: søndag den 18. december ved en forældrefest og onsdag den 21. ved julefesten. Torsdag morgen rejste alle elever hjem. En stille juleferie begyndte.

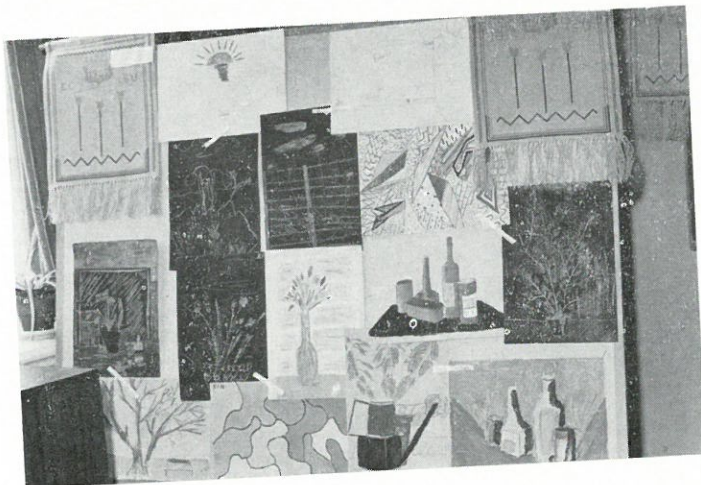
8. januar aabnedes alle døre igen, der skulle modtages en lille flok ny 5-mdrs., der flyttede ind paa de nu ledigblevne pladser. Vi havde en lille aabningsfest om eftermiddagen for de ny, og om aftenen vendte de 10-maaneders tilbage, saa var alle pladser besat igen. Hvis vi nu kunne faa startet, og de ny kunne falde godt til, ville vi være glade. Selvfølgelig blev vi glade.

21.-22. januar havde vi week-end kursus. Det var L. O. K., hvilket betyder Landbrugets Oplysnings- og Konferencevirksomhed. Der var 94 deltagere i gennemsnit for de 2 dage.

5. maj havde vi aarets sidste store udflugt. Den hed rundtur ud i det blaa.

Vi havde i aar for 5. gang radioudsendelse den 18. maj, ogsaa kaldet Den gode viljes dag, hvor vi samledes i foredragssalen og hørte og besvarede budskabet fra ungdommen i Wales til alverdens unge. I budskabet fra Wales hed det bl. a.: Lad os, der skal bære morgendagens samfund, i fællesskab hjælpe dem, der behøver hjælp. Lad os stræbe mod at hindre krig og ufred og mod at bortrydde aarsagerne til men-

Moderne kunst

neskelige lidelser. Kun paa den maade kan alverdens børn finde lykke i hjemmene og glæde i hjerterne.

Da seminarielektor Sv. Aa. Petersen, Hjørring, var her for Danmarks Radio og optage udsendelsen, bad vi ham om at komme igen senere til et møde og tale om »det glemte folk i Kabylerbjergene«. Det lovede han, men paa én betingelse, og det var, at der blev taget entre. Nu plejer en taler jo ikke at blande sig i, om der tages entre eller ej, saa

Hans's skrivebord

vi studsede jo lidt. Jo, entreen skulle bestaa af varmt børnetøj, uldne dametrøjer og tæpper samt flade sko i alle numre.

Det blev et virkeligt godt og festligt møde. Sv. Aa. Petersen talte og viste lysbilleder fra sit ophold hos det glemte folk i Kabylen. Friskolens børn opførte Ester Nagels skuespil »Et sted midt i verden«. Entreen blev betalt i form af større og mindre pakker, og mange flere blev tilsendt efter mødet. Frk. Søndergaard og min kone kunne senere køre til Frederikshavn og sende til Norsk Røde Kors 100 par sko og 5 sække med ialt 600 beklædningsstykker, som nu bæres af kvinder og børn i Kabylerbjergene.

Vi er i aarenes løb vant til, at eleverne i ungdomsskolen optræder med større spil ved sommerens fester og med mindre ting paa vintrens underholdningsaftener. I aar har vi saa set dette helt nye, friskolens børn paa scenen, og de gjorde det over al forventning godt.

Mange venner af skolen har ogsaa denne gang gæstet os.

Fru Fanny Arnskov, København, Forstander Jens Marinus Jensen, Konsulent Tage Albertsen, Skolekonsulent Holst m. fl. var samtidig talere.

Kriminalbetjent Zimmermann, Sæby, havde en række timer, hvor han fremdrog nogle af de vigtigste ting, der falder ind under politiets arbejde.

Som det fremgaar af Juel Højbjergs beretning om elevmødet var slutningen god, og det var i det hele taget et meget festligt elevmøde. Ogsaa denne gang var der kommet gamle elever langvejs fra. Ib Christensen fra Kyndeløse har gjort turen mange gange til elevmødet. Han var her igen i aar og havde sin kone med.

Den nye metalsløjdsal var blevet saa nær færdig, at kransen blev hejst dagen før.

Afslutningen var henlagt til den 28. maj, for at vi kunne faa den paa en søndag, og igen gik saa en stor flok over i »gamle« elevers rækker og igen oplevede vi afskedens vemod.

Inden længe gaar denne lille bog ud til elever fra nær og fjern som en hilsen fra Stidsholt. Den kommer som sædvanlig til jul, og den overbringer derfor en særlig julehilsen.

Glædelig jul, alle gamle drenge og piger. Det ønsker alle vi, som har vor gerning her.

Hans Jakobsen.

Paa lynvisit i Nordafrika

Fra Malaga havn sejler passagerbåden »Ibn Batouto« langs med Spaniens solkyst, Costa del Sol. Bag de lyse badestrande ses hvide fiskerlejer og moderne hoteller, og bagved øjnes Andalusiens skønne bjerge.

I Middelhavet springer delfinerne; det er svært at få dem på skudhold med kameraet; men snart er Gibraltar i sigte, og dens mægtige klippeknode er et sikrere mål for fotograferne. Gennem det 14 km brede stræde når båden ud i Atlanterhavet, og lidt efter dukker en stor, hvid by op i horisonten. Byen er Tanger, og mødet med den er brændende hed, termometeret viser 43°. Tanger er en moderne by, hvor araberne endnu befinder sig bedst i de indfødtes bydel, Kashbaen, hvor de har boet i århundreder. Kashbaen ligger op ad en af de høje, Tanger er bygget på, og i de smalle gyder, hvor solen ikke når ned, færdes endnu tilsørede kvinder, mørklødede mænd i lange kaftan'er og hundreder af indtagende, men pjaltede børn. De store har deres små søskende bundet i et klæde på ryggen, og snart lærer også de små at tigge.

I de små værksteder lige ud til bazargaden sidder skræddere og skomagere, kurvemagere og kobbersmede med deres arbejde, og der dufter af friske høvlspåner og nybagt brød. På fortovet sidder mænd og koner og falbyder deres varer, og den blinde rækker hånden ud efter en almisse. Der er et mylder af mennesker. Fra minareternes slanke tårne jamrer muezzinerne, mens mændene lydløst tøfler af sted hen mod moskeerne eller blot lægger deres bedetæppe frem og med ansigtet vendt mod Mekka, og uden at ænse de nysgerrige turister, falder på knæ – Allah, el Allah ...

I modsætning til Tanger er Tetuan en ren arabisk by. Den ligger et halvt hundrede kilometer længere inde i landet i Rifbjergene.

Det var i disse bjerge rif-kabylerne førte deres guerillakrig mod de spanske tropper fra 1920–1926.

Bjergene ser halvnøgne og solsvedne ud. De er nogle steder bevokset med lavt krat, og der er tilsyneladende langt mellem stråene, men alligevel giver de føden til store flokke af får, geder og kvæg, der græsser op ad skråningerne.

Det er midt i høsttiden, og alle vegne er kvinderne i færd med at høste kornet ved hjælp af et segl, en stor krum kniv. Mange af kvinderne bærer det mindste barn i en pose på ryggen, og barnet må gøre alle hendes bevægelser med. Rundt om på markerne ses runde, cementerede tærskeladser. Hertil bliver negene ført på æselryg eller små kærre. Tærskværket består af et brædt, der er beslået med søm, det trækkes af 3–4 æsler eller muldyr – rundt og rundt – indtil kornet er skilt fra stråene. Bagefter kastes kornet ud i store dynger, mens avner og strå skilles fra.

I de lavere bjerge, der er beplantet med oliventræer, findes der grønne områder, hvor der vokser masser af frugter og grønsager.

Fra de små landsbyer kommer beboerne med deres afgrøder, nogle tager rutebilen, andre har et tungt belæsset æsel, enkelte et køretøj, men de fleste bærer selv deres byrder i sække og store kurve, ja, nogle er så belæssede, så man kun ser hatten og et par tynde ben.

Rif-kabylernes kvinder er ikke til at tage fejl af. Dragten er bred rød- og hvidstribet. Over kjolen bærer de en kappe af samme stof som kjolen eller måske med endnu bredere striber. Om hals og hoved er bundet et tørklæde, så kun øjne og næse er fri, og dertil kommer en kæmpestor stråhat med sorte striber og kulørte bånd. Så er de velgarderede mod ørkensandet og den brændende sol.

I Tetuans smalle bazargader er der trængsel, der handles og råbes og skubbes. Fremmede må passe vel på ikke at komme væk fra hinanden, for det er umuligt at finde tilbage på egen hånd, og den stedkendte arabiske fører med den mørkerøde fez dirigerer sin flok mellem geder og høns, sække med majs og korn, bundter af markens afgrøder, oliven, dadler og søde figen, grønsager og krydderurter. Her er alle Orientens lyde og farver og dens krydrede dufte.

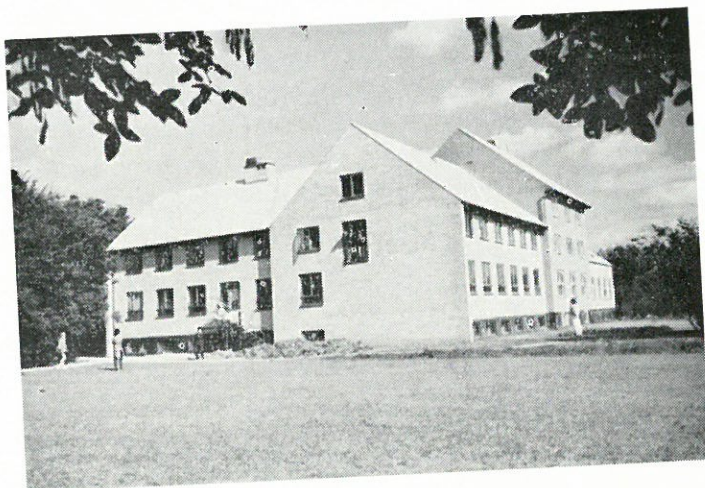
Blandt de skarer af tiggende børn, der hele tiden forfølger turisterne er en lille, køn dreng på elleve år, han kan tale dansk og engelsk, og det benytter han sig af.

Gang på gang dukker drengen op ved siden af mig, og vi veksler nogle ord med hinanden. Endelig stikker han næven frem og siger som de andre børn: »Pesetas?« Han bliver skuffet, da jeg forklarer ham, at hvis jeg giver ham den pesetas, han beder om, så vil jeg straks være omringet af hundrede andre, som også vil have en. »Farvel!« siger han, han har forstået, og væk er han.

En skærende modsætning til al denne fattigdom er sultanens prægtige palads med al dets rigdom og pragt.

Og da jeg lidt senere befinder mig i en sal med bløde tæpper og skønne mosaikker på væggene, med dæmpet belysning og sød musik, mens jeg nipper til et glas duftende myntete, ja, da kan det ikke nægtes, at jeg et øjeblik fornemmer noget af den mystik, der findes i 1001 nats eventyr.

Karen Søndergaard.

En tid, der ej skal glemmes

I nedenstaaende har jeg samlet et par af de mange smaastykker, der har staaet som indledninger til »Aaret, der svandt« i tiden fra 1940 til 1957. Det er første gang, der bliver optrykt noget fra tidligere aar, og det bliver sandsynligvis ogsaa sidste. Naar det sker denne gang, er det i den hensigt at give elever fra de senere aar et par smaaglimt fra en tid, der ligger forud for deres.

— — —

Et aar i angst og spænding er ved at rinde ud. Voldsomme begivenheder er gaaet hen over verden, og ogsaa Danmark har følt krigens haarde virkelighed.

I de første krigsmaaneder fandt danske sømænd døden paa fremmede have og langs hjemlige kyster som offer for drivende mincr. I den haarde vinter gik vore tanker ofte til Finlands folk.

Paa det karelske Næs og mange andre steder forblødte tusinder, mens andre mistede livet i snestormen, da de flygtede bort fra den elskede hjembygd.

Da foraaaret kom, mærkede vi krigens søgelys over de øvrige lande i Norden, og hurtigere end vi ventede det, var Danmark inddraget i krigens store forfærdelige spil.

9. april 1940 vil aldrig gaa det danske folk af minde. En ny slægt kender ikke dagen, som vi gør, men den vil gaa over i historien som Danmarks skæbnetunge dag. Vi, der oplevede den tunge aprildag, vil stedse mindes den rystelse, den bragte. Man kunne nu vente at høre sirenernes tuden, bombernes bragen og luftværnskanonernes torden; men værre end alt dette var tanken om, at Danmark ikke længer havde sin frihed.

En stor opmuntring i de forløbne maaneder har det været at se danske mænd og kvinder gaa ind under ansvaret, hver paa sin plads og efter sine forudsætninger, og bevare troen paa Danmarks fremtid.

Lyse dage har vi oplevet ind imellem det mørke.

Vi vil saaledes mindes Kong Christians fødselsdag. Et folk var samlet i fest fra Amalienborg Slotsplads og ud til de tusinder af hjem, hvor folk omkring radioen fulgte festen i København, den fest, som blev et straalende bevis paa samhørighed mellem konge og folk. (1940)

Engang i fremtiden, naar disse aars begivenheder finder deres plads i historien, vil man sikkert undre sig over, at livet i Danmark gik sin gang trods alle byrder og besværligheder, savn og skuffelser. I kommende historiebøger vil maaske komme til at staa noget i denne retning: Omkring 1942 tog de unge paa skole i stort tal, meget ungdomsarbejde kom i gang ud over landet o. s. v. Vi maa være glade for, at der med sandhed vil kunne skrives saadan. Tænk, om vort folk nøjedes med i disse tider at passe det nødvendigste arbejde og saa iøvrigt levede i gru for fremtiden og med krigsbegivenheder som eneste interesse, da ville det tage skade paa sin sjæl. Vi har indtryk af, at ungdommen omkring 1864 under indflydelse af begivenhederne den gang i særlig grad var lydhør overfor folkehøjskolens budskab. Naar jeg tænker paa det svundne aar og i det hele taget paa de sidste aar, synes jeg, at vi har oplevet det samme. Naar jeg mindes de to sidst bortdragne hold, er det som en flok friske og glade drenge og piger, der var sig bevidst, at vi lever under alvorstunge forhold, men som ogsaa kunne synge med sandhed: »Vi vil gerne ta' vor tørn, saa snart vi tør os melde«.

Ungdommen fra 1864 fik en stor opgave betroet, det vil de unge fra disse aar ogsaa faa, derfor er det et stort lyspunkt midt i mørke tider, at ungdom samler styrke til kommende tiders indsats. (1942)

Atter er et aar gaaet, det mest begivenhedsrige i vort folks historie, det begyndte i mørke og ængstelse, og det endte i haab og lys.

I den store verden gik krigen sin gang de første maaneder. Ingen var i foraaret i tvivl om udfaldet. Men hvad skulle der ske med vort land, inden krigens slutning? Dette trængte sig mere og mere paa. En overgang saa det ud til, at det var uundgaeligt for Danmark at blive krigsskueplads.

Vi sang sidste vinter oftere end før:

*Fædreneland,
som paa afgrundens rand
midt i bølgerne blaa
skal du blomstrende staa
med din maj og dine kærminder
som en mø med letrodmende kinder.
Du endnu har det bedste tilbage, –
det laa gemt hos den gamle af dage.*

Her var jo udtrykt det folkelige og kristelige budskab, som alene er i stand til at kaste lys over vejen og varme hjerterne.

Vi trænger altid til at høre det, mest dog, naar tiden er ond.

Slutscenen i det store spil udspillede under teltlærredet paa Lüneburger Heide. Da tyskerne havde underskrevet kapitulationsdokumentet, tog Montgomery det til sig, og da han gik ud i den lyse sommeraften og kaldte korrespondenterne sammen, var det for at meddele dem, at nu standsede den store krig. Inden dagen gik tilende spredtes det ud over jorden, ogsaa til Danmarks mange hjem:

*Det meddeles fra Montgomerys hovedkvarter,
at de tyske tropper i Nordvesttyskland,
Holland og Danmark har kapituleret.*

En gang for tusinder af aar siden, da Israels land havde været truet af undergang og udslettelse, lærte David sit folk at synge

*Lovet være Herren, som ikke gav os hen til rov for deres tænder.
Vor sjæl er undsluppen som en fugl af fuglefjængerens snare.
Snaren er sønderreven, og vi er frie.
Vor hjælp er i Herrens navn, som gjorde himmel og jord.*

Disse ord mødte os den første søndag efter 5. maj i vore kirker, og det føltes, som var de lige netop skrevet nu og til os.

Lige saa virkelighedsnære var Kong Christians ord den 5. maj: Nu gælder det om, at vi viser os værdige til alt det, vi har modtaget.

Hos os, som fik lov at holde ungdomsskole i de svære aar 1940-45, melder spørgsmaalet sig nu: Fik vi i den lange mørketid sagt den ungdom, som kom og var her nogle maaneder, alt det vi ville og skulle? Og lærte vi dem til sidst at synge: Lovet være Herren —, som Israels store konge gjorde. Det er mit haab nu, da befrielsesaaret rinder ud, at vi i nogen grad naaede det, vi helst skulle.

(1945)

I 1945 og nærmest følgende aar blev der talt meget om genopbygning, og mange gode kræfter var paa færde for at genopbygge, hvad krigsaarene havde slaaet i stykker paa forskellige omraader. En halv snes aar efter saa det ud, som om der ogsaa var mening i at tale om genopbygning i forbindelse med tillidsforholdet mellem stormagterne. Man syntes, at mildere vinde gik over landene. Vel var der mange uopgjorte konflikter, men drøftelserne af situationen var kommet ind i et fredeligere leje. Førende politikere fra Vesteuropa aflagde besøg i Rusland, og de russiske ledere besøgte flere lande paa denne side af Jerntæppet. Men ved novembertid 1956 indtraf saa store og alvorlige begivenheder, at det i flere dage saa ud, som om en tredie verdenskrig var ved at bryde ud. 1. november var krigen i Ægypten indledt. Landsættelsen af engelske og franske tropper i Suez-området var begyndt og skred rask frem. Krigshandlingerne paa ægyptisk område fremkaldte en voldsom bevægelse overalt, særlig i England og U.S.A., og der blev indkaldt til hastemøde i F.N.s generalforsamling. Her blev det krævet, at det engelsk-franske angreb skulle standses, og at en international politistyrke skulle overtage bevogtningen. Sovjet indtog en truende holdning, og situationen tilspidsedes fra time til time indtil 6. november, da premierminister Eden meddelte, at der ville blive vaabenhvile fra midnat. Nu turde man atter begynde at tro paa afspænding efter en frygtelig spændende uge.

Men samtidig med krigen i Ægypten fandt andre begivenheder, der optog alle sind, sted: kampene i Ungarn.

Sammen med referaterne fra Ægypten bragte bladene efterretninger om Sovjets panserkolonner, der lagde en jernring om Ungarns hovedstad, om frygtelige gadekampe, om vældige flygtningestrømme mod den østrigske grænse og om haabløs elendighed.

Der var gaaet meget forud, baade i Ungarn og i Ægypten, og meget skulle følge efter, men den første uge i november vil blive husket som den, hvor angst og spænding naaede sit højdepunkt.

Den, der kunne erindre den sidste verdenskrig og besættelsesaarenes gru, maatte drage sammenligning. »Tunge, mørke natteskyer« tegnede sig i manges sind, og det var vanskeligere at glæde sig over de smaa ting end før.

Jeg tænkte ofte paa digteren Nis Petersen i de dage. Han hørte til blandt de mellemkrigstidens digtere, der gruede ved tanken om, hvor det bar hen, og som tillige havde faaet den gerning at øve vægtertjeneste i mørket.

Han taler med rystende alvor om børnenes smaa »smilehulshænder«, som med tiden skal dirigere de flammekastere, minesprængninger og torpedoer, der skal svide Europa, og om mødrene, der sidder og syr de kæreste smaabitte sting til de nyfødte børn, vidende, at engang bliver de krigsgudens bytte. Til de voksne, dem med ansvaret — dem, der burde forstaa, siger han: Og vil I ikke gaa til grunde, maa I love at tjene mennesker, lære at lyde medmenneskelighedens love.

Men han tror ogsaa, »at det er i mørket, morgenrøden skal fødes«.

I de trangeste dage, midt i besættelsestiden, erkender Nis Petersen, at det er svært at glæde sig over naturens skønhed, søen, skoven og solnedgangens farver, men saa kommer det frem, der skulle siges »den dag, da glæderne ødes«:

*For dybt bag tvivlens skyggebræm
et svagt haab slynger sit blege flet
bag hjertets døre, der staar paa klem:
Maaske kan dog fra et Nazareth
et budskab endnu naa frem.*

Det var dette vers, jeg tænkte paa, da vi holdt aabningsfest for vinterskolen søndag den 4. november.

Novembers symbol derude i verden var ambulancen, der kørte ud til saarede og døende. Søndagens symbol var kirkeklokken, der netop ringede paa den sene novemberdag til Allehelgensgudstjeneste.

Men flaget var haabets symbol.

*Maaske kan dog fra et Nazareth
et budskab endnu naa frem.*

Det er sagt ofte og ogsaa forstaaet, at Ungdomsskolen har ikke blot det maal at dygtiggøre, men at bringe et budskab gennem tale, sang og samvær til en ungdom, der har haabet behov i en mørketid.

Jeg hjembragte for nogle aar siden en bog fra en sverigesrejse: Niels Bolander »Riv murar, byg broer«, og jeg har ofte glædet mig over et par vers derfra:

*Visst kallades vi at bygga barrikader,
at storme fästen,
gräva skyttegravar.
Visst kallades vi från et fattigliv för fäfat
at sova med ränseln
och leva farligt på fältfot.
Men vort vackraste namn få vi aldrig glömma,
vår största kallelse
är och förblin en annan –
brobyggare.*

I Jakob Knudsens »Lærer Urup« er der en lille forhutlet dreng Niels Peter. Han er paa vej til skole hos lærer Urup første gang og har afgjort ingen forestilling om, at det skal betyde mere for ham at komme der end nogen af de andre steder, han har været i skole.

Men det blev en skelsættende begivenhed i hans fattige tilværelse.

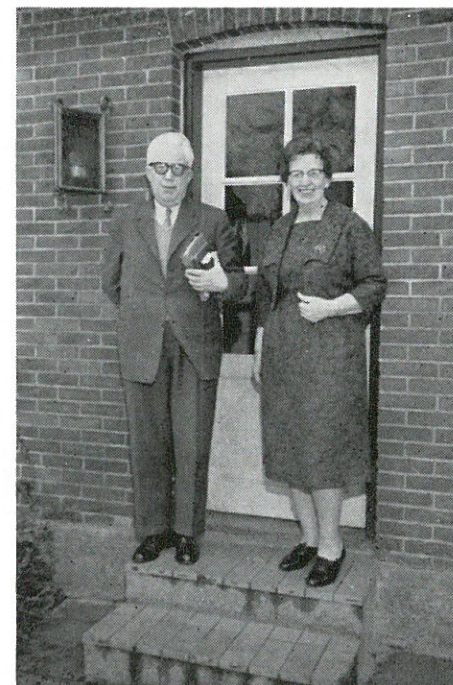
Lærer Urup fortalte bibelhistorie, saa Niels Peter glemte alt om sig. Han kunne forstaa, at selv om Urup der oppe ved katederet vel ikke kunne være Vorherre selv, saa maatte han staa ham meget nær. Niels Peter var ikke meget kløgtig. Han kunne vist ikke rigtig skelne mellem dette med Josef og hans brødre, israeliter, ægyptere, Vorherre og Urup, men han oplevede det, som Jakob Knudsen udtrykker med ordene: En verden blev til for ham, en verden, »hvor Gud han bor«.

*Ja, maaske kan dog fra et Nazareth
et budskab endnu naa frem,*

et budskab midt i angstens og nødens verden, hvor »der hades og der myrdes slægt efter slægt«, et lyst og glædeligt budskab, der gør »jorden skøn endnu som i patriarkernes tid« – og drager ungdom ind i det brobygningsarbejde, der ligger for i enhver tid.

(1957)

Hans Jakobsen.

En lærke letted, og tusind fulgte,
og straks var luften et væld af sang.
De tusind tårne tog til at tone,
så landet fyldtes af klokkers klang,
og byer blomstred i rødt og hvidt,
og det var forår og Danmark frit.

Det var en morgen som tusind andre
og ingen morgen i tusind år,
da Danmark vågned med klare øjne
til glædestimer og frimandskår,
og landet lyste fra sund til klit,
for det var forår og Danmark frit.

Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks navn,
og takken søger til dem, der segned,
og dem, der sidder med tunge savn.
Gud trøste dem, der har lidt og stridt,
til det blev forår og Danmark frit.

Men du, som styrter de stoltes riger
og løser fangne af bolt og bånd,
dig flyver hjerternes tak i møde,
vor skæbne er i din stærke hånd.
Nu er det forår og Danmark frit,
Velsign det, Herre, fra sund til klit.

Mads Nielsen.

Elevmødet

Elevmødet indledtes med gudstjeneste i Badskær kirke. Man måtte stille stole op i midtergangen for at huse de mange deltagere. Forstander Hans Jakobsen prædikede ud fra ordene: Dersom Herren ikke bygger huset, arbejder bygningsmændene forgæves.

Efter ankomsten til skolen gav eleverne, 39 drenge og 39 piger, gymnastikopvisning på græsplænen syd for skolen. Der var fælles indmarch, hvorefter pigerne og drengene gav opvisning hver for sig. Opvisningen sluttede med fælles udmarch.

Derefter samledes vi alle i gymnastiksalen, hvor elevforeningens formand bød velkommen.

Forstander Hans Jakobsen holdt derefter foredrag om »Efterskolen gennem tiderne«. Foredraget var delt i tre afsnit: 1. pionerarbejdet, 2. efterskolens historie fra 1934, og 3. tiden omkring besættelsen og op til i dag.

På generalforsamlingen aflagde formanden beretning om årets arbejde, og kassereren, lærerinde frk. Karen Søndergaard, oplæste regnskabet.

Undertegnede genvalgte til formand. Til bestyrelsen genvalgte lærer Jeppe Buhrkall og fru Gerda Osterland Rasmussen, Dybvad. Jørgen Jensen, Stidsholt, nyvalgte.

Til revisorer genvalgte fru Gerda Sørensen og overlærer Chr. Dam, begge Sæby.

Under generalforsamlingen drøftedes muligheden af, at årsskriftet til jul kunne indløses pr. girokort i stedet som hidtil pr. postopkrævning.

Efter fællesspisning opførte alle 78 elever festspillet »Fantasiens datter« i syv akter af fru Marie Risegaard Jakobsen. Frk. Søndergaard, havde sørget for de mange, fantasifulde og flotte kostumer, og lærer Jeppe Buhrkall stod for dekorationerne.

Elevmødet sluttede med et par timers dans. Selv om man har været til elevmøde mange gange, glæder man sig hvert år. Vi har noget nær samme fornemmelse, som når de store børn, der er ude, skal hjem til deres barndomshjem.

Glædelig jul. Husk elevmødet søndag den 19. maj 1968.

Juel Højbjerg.

Korte hilsener

Jeg vil hermed ønske en glædelig jul og godt nytår til aarsskriftets læsere. Mange hilsener til pigerne fra sommeren 1961, samt forstanderparret, lærere og lærerinder. På gensyn.

Ann Margrethe Skov, Vodskov.

Nu er det snart 4 år siden, at jeg d. 3. maj blev elev på Stidsholt. Det var en dejlig forårsdag, som ikke alene blev indledning til en dejlig sommer, men også til mange flere gode dage på Stidsholt, idet jeg efter endt skoletid fortsatte som medhjælper på skolen og privatpige hos Jakobsens. I to år havde jeg mit »andet hjem« der, tog på højskole og vendte tilbage igen i nogle måneder, indtil jeg d. 1. marts i år rejste til England, hvor jeg havde plads som »au pair pige« hos en familie i Essex.

Det var en flink familie, jeg var hos, og mit ophold derovre blev rigt på oplevelser. Mit arbejde bestod i at passe familiens to børn, og jeg blev selv betragtet som medlem af familien. De tog mig med på udflugter og gjorde alt, for at jeg skulle få så meget at se som muligt.

Det var ikke alene for at set noget nyt, jeg var taget derover, men også for at lære noget mere engelsk, og da jeg havde god fritid, benyttede jeg den til at gå på skole. Der traf jeg mange andre udlændinge, så både undervisningen og samværet med de mange forskellige gjorde, at jeg ret hurtigt kunne klare sproget i dagligdagen.

Efter seks begivenhedsrige måneder kom jeg hjem igen for at begynde mit arbejde som forpraktikant på Røde Kors Børnehave i Sæby.

Mange gode minder fra Stidsholt fylder mig med taknemlighed mod mennesker, der kom til at betyde så meget for mig. Altid kan man der finde forståelse, opmuntring og tryghed.

Glædelig jul og godt nytår ønskes hermed elever og lærere, som jeg gennem årene kom til at kende på Stidsholt.

Lene Pedersen, Hørby.

Da vi begyndte som elever på Stidsholt Ungdomsskole, var vi meget spændte på, hvilke kammerater, vi skulle møde her. Vi kom hurtigt til

at kende hinanden, og der var altid liv og glade dage. Da skoleåret var gået, blev vi tilbage på skolen som hjælpere i køkkenet, så vi kan her fra sende alle vore kammerater vore ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Ulla og Jytte.

Det er mig en glæde på denne måde at få lov til at sende en hilsen til mine kammerater af årgang 1966-67. Det var svært for de flestes vedkommende at skulle sige farvel den sidste dag på Stidsholt. For mig har sangen nr. 679 i Højskolesangbogen været en inspiration til dagen, både da vi var sammen – og nu.

Glædelig jul til alle med tilknytning til Stidsholt Ungdomsskole.

Henning Rosbech Andersen, Aalborg.

Hermed sender jeg en kærlig hilsen til Forstander Jakobsen og frue, samt alle lærerkræfter og til eleverne i vinteren 1967. Tak for den dejlige tid, vi havde sammen. Den vil jeg sent glemme. I vinter tjener jeg på en gård ved Fåborg. To aftener om ugen går jeg til landbrugskursus. Det er ikke altid lige let efter en lang dag i den friske luft.

Glædelig jul til alle på Stidsholt.

Søren Møller Hedegaard, Hesselager.

Meddelelser 1968

Elevmødet

afholdes efter den ny skoleordning næstsidste søndag i maj. Det bliver i 1968 *søndag den 19. maj*. Reserver dagen i god tid og kom i meget stort tal. Det er saa festligt.

Jubilæumsholdene

Elever fra vinteren 1942-43 og sommeren 1943 indbydes paa elevmødedagen til jubilæumsfest med middag paa skolen kl. 11. Send venligst et kort med indmeldelse en uge før. Sæt hinanden stævne.

Stidsholt-stævnet i Aalborg

afholdes i Skydepavillonen ved Aalborgtaarnet *søndag den 1. december kl. 14*. Velkommen.

H. J.

Elevfortegnelse

Skoleåret 1966-67:

Bente Andersen, Aalborg.
Henning Rosbech Andersen, Aalborg.
Steve Høgh Andersen, Skagen.
Maja Lis Andreasen, Thisted.
Erik Buhelt, Frederikshavn.
Kate Byrdal, Sindal.
Else Christensen, Hørby.
Frits Christensen, Frederikshavn.
Hans Christensen, Arden.

Ole Christensen, Nørresundby.
Steen Christensen, Aalborg.
Jørgen Christiansen, Arden.
Peter Dicksen, Sæby.
Kirsten Erlandsen, Strandby.
Palle Filbert, Hjørring.
Lis Grün, Sindal.
Hanne Jensen, Aalborg.
Bjarne Hansen, Skagen.
Kaj Vang Hansen, Sæby.
Ulla Hansen, Skagen.
Viggo Hasselgaard, Vollerup.
Jan Hove, Gudumholm.
Bent Jacobsen, Aalborg.
Finn Kjær Jensen, Gug.
Aase Jeppesen, Skagen.
Peter Juhl, Lundholm.
Finn Knudsen, Sæby.
Karsten Dam Larsen, Hjallerup.
Annie Larsen, Hjørring.
Ole Larsen, Nørresundby.
Birgit Laursen, Aalborg.
Edna Nielsen, Skovsgaard.
Kirsten Fage Nielsen, Skagen.
Peter Vestergaard Nielsen, København.
Kurt Olesen, Nørresundby.
Ane Pedersen, Aalborg.
Tonny Prægler, Sundby Hvorup.
Herdis Rasmussen, Hørby.
Norma Sander, Skagen.
Hanne Severinsen, Randers.
Ruth Severinsen, Nørresundby.
Poul Sørensen, Terndrup.
Willy Sørensen, Aalborg.
Vagn Thomsen, Understed.
Sonja Trysø, Svenstrup.
Arne Vestergaard, Sønderkov.

Else Marie Bertelsen, Nørresundby.
 Merete Bie, Hjørring.
 Hanne Christensen, Aalborg.
 Irene Christensen, Birkelse.
 Jens Carlo Christensen, Gjol.
 Leo Christensen, Aalborg.
 Vibeke Christensen, Aalborg.
 Birger Christiansen, Hjørring.
 Sigurd Christiansen, Aalborg.
 Ole Gravesen, Vaarst.
 Dorte Hansen, Løkken.
 Kurt Hansen, Hjørring.
 Ole Birk Hansen, Roskilde.
 Birgit Jensen, Frederikshavn.
 Christian Jensen, Skagen.
 Lillian Lund Jensen, Sæby.
 Villy Rom Jensen, Gjol.
 Inger Merete Jørgensen, Aabybro.
 Lone Madsen, Frederikshavn.
 Centa Magnussen, Aalborg.
 Annette Nielsen, Roskilde.
 Jan Nielsen, Nørresundby.
 Keld Nielsen, Aalborg.
 Connie Hald Pedersen, Dorf.
 Henny Pedersen, Gjol.
 Jørgen Pedersen, Aalborg.
 Mona Lisa Pedersen, Poulstrup.
 Tove Hald Pedersen, Voerså.
 Aase Quist Pedersen, Ulsted.
 Flemming Skov, København.
 Annegrete Dyg Sørensen, Hjørring.
 Ilse Godsk Sørensen, Nielstrup.
 Vibeke Therland, Frederikshavn.

Henrik Andersen, Sdr. Stenderup.
 Gert Andreasen, Læsø.
 Ilse Andreassen, Aalborg.

Lisbeth Antoniussen, Hadsund.
 Ole Bjarløv, København.
 Jytte Carlsen, Hadsund.
 Niels Jørgen Christensen, Aalborg.
 Anne Dorthe Hansen, København.
 Jørgen O. Hansen, Skælskør.
 Søren Hedegaard, Hesselager.
 Kirsten Jacobsen, Aalborg.
 Bodil Jensen, Læsø.
 Henrik Frost Jensen, Hjørring.
 Jørn Kristensen, Agersted.
 Ove Larsen, Dorf.
 Poul Erik Larsen, Hjørring.
 Claus Mathiesen, Aalborg.
 Jens Ove Nielsen, Dorf.
 Leif Olsen, Tåstrup.
 Mariann Pedersen, København.
 Marianne Terp Petersen, Birkerød.
 Anna Betty Stoklund, Læsø.
 Elinor Stoklund, Læsø.
 Peer Storm, Hjørring.
 Inge Mette Sørensen, Mou.
 Inger-Lis Sørensen, Sulsted.
 Karl Sørensen, Flauenskjold.
 Poul Erik Sørensen, Flauenskjold.
 Erik Thomsen, Aalborg.
 Erik Winther-Larsen, Kgs. Lyngby.

ELEVFORENINGENS BESTYRELSE

Juhl Højbjerg, Jerslev Østermark, formand.
Edel Jensen, »Titan«, Aalborg, næstformand.
Karen Søndergaard, Stidsholt, Sæby, kasserer.
Jeppe Buhrkall, Stidsholt, Sæby, sekretær.
Gerda Osterland Rasmussen, Dybvad.
Orla Jensen, Ørtoft, Sæby.
Jørgen Holm Jensen, Stidsholt, Sæby.

Regnskab

for året 1. maj 1966–30. april 1967.

Indtægt:

Kassebeholdning	2.764,69
Indtægt v. årsskrift pr. giro	6.474,00
Indtægt v. årsskrift pr. kontant	620,00
Renter	73,46
Gæld til kassereren	199,11
	10.131,26

Udgift:

Ekspres-Trykkeriet	4.771,20
Frimærker	2.305,00
Annoncer	322,81
Blanketter	63,61
Gave	208,00
Indestående i sparekassen	2.415,84
Indestående på giro	44,80
	10.131,26

Stidsholt, den 20. maj 1967.

Karen Søndergaard.

Ovenstående regnskab er dags dato efterset og intet fundet at bemærke.
Sæby, den 21. maj 1967.

Gerda Sørensen.

*Spørg ikke om hvad andre kan gøre for dig,
men om hvad du kan gøre for andre.*